

ŠPORTNO PLEZALNE NOVICE

Fantje v devetkah

Poletna vročina je malenkost uspavala najboljše plezalce, vseeno pa so zadnje čase *splezali* nekaj zanimivih smeri. Marcellu Bombardiju je tako v Andonnu uspel tretji vzpon v prvi italijanski 9b, Lapsusu. V Margalefu je Alex Megos uspel ponoviti staro smer Mejorando Imagen, ki jo je že leta 2013 splezal Ramon Puigblanque in ocenil z 9a. Španec je bil tisti čas v res vrhunski formi, kot za šalo je zmagoval v svetovnem pokalu, na pogled *splezal* 8c+ in nizal devetke kot po tekočem traku. Očitno je za težavnost čisto izgubil kompas, saj je Megos predlagal dvig ocene kar na 9b. Z njim se je deloma strinjal Jorge Diaz Rullo, ki je prav tako *splezal* omenjeno smer, in meni, da bi bila zanjo primerna ocena 9a+/b. Ob tem je dodal, da "bomo videli, kaj porečejo drugi ponavljalci", kar je postala ustaljena fraza, ki nadomešča "se opravičujem za mnenje". Nekoliko severneje, v Rodellarju, je še en Španec, Jonathan Flor, uspel prvi povezati eno od še ne preplezanih povezav v jami Ali Hulk. Smer z oceno 9b se imenuje Picacho.

9a za dekleta

Pri dekletih najbolj odmeva vzpon Dinare Fakhritdinove v smeri Max Factor blizu Bahčisaraja na Krimu. S tem je postala prva Rusinja s preplezано smerjo z oceno 9a. Podobno oceno v precej bolj legendarni (in po mnenju mnogih nekoliko lažji) 9a, Underground v Arcu, je *splezala* Avstrijka Eva Hammermüller.

Balvani

Na področju balvanskega plezanja se ne dogaja nič posebnega, smo pa dobili dve ponovitvi Fb 8C+ balvanov: Daniel Woods je kot tretji povezal Grand Illusion, ki je bolj smer kot boulder, Giuliano Cameroni pa je ponovil Off the Wagon Sit v Bavoni.

Tekmovanja

Medtem so se tekmovalci preselili v Utah, v Salt Lake City, kjer smo bili

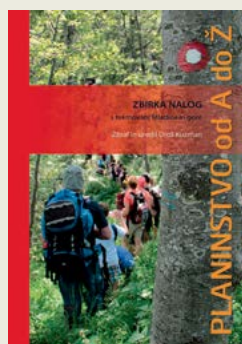
priča dvema tekmama za svetovni pokal v balvanih. Tekme na ameriških tleh tradicionalno zelo ustrezajo domačinom in tudi tokrat ni bilo nič drugače. Dve zmagi je odnesla Natalia Grossman, ki se je v drugo morala za to zelo potruditi, saj je Janjo Garnbret prehitela le tako, da je vse finalne probleme *splezala* v prvo, *na flash*. Obakrat je bila tretja mlada Američanka Brooke Raboutou, le malce zbranosti pa je zmanjkalo Katji Debevc, ki je bila osma in sedma. Po dolgem času in poškodbi je bila v finalu tudi "naša" Staša Gejo. Pri fantih sta na prvi tekmi navdušila Anže Peharc in Gregor Vezonik, ki jima je v finalu vseeno zmanjkalo moči. Ponovno je dominiral Adam Ondra, čigar poškodbo je na drugi tekmi izkoristil domačin Sean Bailey za suvereno zmago. Ostale medalje so odnesli Francozi in Japonci.

Novice je pripravil Jurij Ravnik.

LITERATURA

Planinstvo od A do Ž. Zbirka nalog s tekmovanj Mladina in gore.

Zbral in uredil Uroš Kuzman. Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, 2021. 132 str., 13,90 EUR.

"Tekmovanje Mladina in gore je šolsko športno tekmovanje, namenjeno osnovnošolcem zadnje triade. Štiričlanske ekipe mladih planincev se pomerijo v znanju, veščinah in izkušnjah z vseh področij gorniške dejavnosti," je v uvodu zapisal urednik Uroš Kuzman. Prvo tekmovanje je bilo leta 1988 med planinskimi skupinami pod okriljem Mladinskega odseka PD Domžale. Že naslednje leto je postalo dogodek državnega pomena in

Explore] AGAIN [Explore] AGAIN [Explore] AGAIN [Explore]

NAHRBTNIKI TEMPEST

www.factorystore.si

Na voljo v trgovinah: Kibuba, Iglu Šport, Annapurna, Extreme Vital, Intersport, Hervis, Action Mama, Enduro, Elan, Amfibija

od takrat naprej se je širilo in razvijalo. Knjiga oz. priročnik je namenjena ne le mentorjem ekip in udeležencem tekmovanj, ampak tudi tistim, ki se ukvarjajo z organizacijo planinskih šol, planinskih taborov in orientacijskih tekmovanj, mentorjem planinskih skupin, mladinskim vodnikom in še komu. Priročnik je razdeljen na tri poglavja. V prvem so vprašanja iz vsebine učbenika *Planinska šola*: kulturne in sociološke osnove planinstva; planinec, bio-psiho-socialno bitje; prva pomoč in reševanje; gorsko okolje; razvedanje; varnost v gorah in gibanje v gorah. Nekateri sklopi vprašanj imajo podpoglavje Dodatni izziv (scenariji nesreč, branje planinske karte, plazovni bilten, izdelovanje vozlov). Nazadnje so rešitve nalog. Drugo poglavje je namenjeno reševanju pismenih testov s preteklih regijskih in državnih tekmovanj Mladina in gore, kjer reševalci lahko preverijo svoje znanje. Bodoči udeleženci tako preskusijo svoje znanje in odkrijejo morebitne luknje v njem. Poglavje zaključuje Dodatni izziv, Planinstvo od A do Ž, in to z vprašanji s petih državnih tekmovanj. Pred vsakim vprašanjem je kratek vsebinski uvod, ki napove temo, na katero se nanaša vprašanje. Na koncu vsakega poglavja so rešitve. *Planinski vestnik* občasno objavlja članke, ki pridejo v poštev kot gradivo za tekmovanje. Tretje poglavje sestavlja planinski kviz s sto vprašanji in odgovori. Žal je na 116. strani odgovor na vprašanje o Slovincu z največ doseženimi osem-tisočaki napačen. To ni Viki Grošelj z desetimi, temveč Roman Benet, Slovenec, ki se je rodil in živel v Jugoslaviji. Zaradi mednarodnih političnih iger razmejevanja cone A in cone B se je njihova hiša čez noč znašla v Italiji, čeprav se ni nikamor premaknila, pač pa so prestavili mejo. Je italijanski ter slovenski državljan. Z ženo Ines Meri je stal na vseh štirinajstih osem-tisočakah. Tekmovanje je s teoretičnim in praktičnim znanjem, ki ga morajo izkazati udeleženci, brez dvoma odličen način za vzgojo mladih planincev. Lahko samo upamo, da usvojenega znanja ne bodo pozabili in ga bodo v gorah koristno uporabljali.

Mire Steinbuch

Irena Cerar: Pravljične poti brez meja. Družinski izleti. Sidarta, Ljubljana, 2021. 288 str., 31,90 EUR.

Gotovo poznate ljudski rek: Ta pa je vreden(na) svojega denarja. Tudi za četrto knjigo Irene Cerar lahko z gotovostjo rečemo, da je vredna svojega denarja. Sprašujem se, koliko opisanih poti smo že zamudili. Vendar – kdor je tam, kjer mu je prijetno, ni ničesar zamudil. Če misli, da nekaj zamuja, pa naj se preseli v svet kvantne fizike in bo lahko na vsaj dveh mestih hkrati.

Po Pravljičnih poteh Slovenije, Pravljičnih poteh v zgodovino in Kamniških pravljicnih poti brez meja gotovo največji zalogaj za avtorico in za vse, ki so sodelovali pri nastajanju tega dela. Za tokratne pravljicne poti je bilo potrebnih kar sedem let raziskovanja in potepanja po slovenskem zamejstvu oziroma, bolje in lepše rečeno, "po zgodovinskem poselitvenem prostoru Slovencev".

Med uvodnim listanjem po vodniku sem ugotovil, da smo obiskali že vsaj deset lokacij, približno pet načrtovanih pa še ne, ker sta otroka prehitro zrasla. Pravljične poti se bolj kot na same pravljice in bajke nanašajo na pravljico lepoto krajev in vzdušje na opisanih poteh. Delo je s svojimi fotografijami in ilustracijami vrhunski likovno-oblikovalski izdelek. Zdi se mi dobro, da je vključenih več ilustratorjev. Knjiga je enciklopedični vodnik, ki na nevsiljiv način posreduje bogato etnološko, zgodovinsko, kulturno in umetnostno znanje. Drobna, manj znana dejstva popestrijo branje, širijo obzorje poznavanja ljudskega izročila in vnašajo zanimivosti v podrobne opise poti.

Uvodna poglavja so: avtoričin navor Klataško povabilo, Dobrodošlica

v pravljico sosedstvo s podpoglavjem Obrisi slovenskega zamejstva, Zasnova vodnika s podpoglavjem Vodnik po vodniku, Praktični napotki (o vožnji z avtom, izbiri cilja, pripravi na izlet, izvedbi in podoživljanju izleta). Pred vsakim izletom je pravljica ali bajka z območja izbranega izleta. Spoznamo krivopete, škarifiče, škratte vseh vrst, žalik žene, murske deklice, velikane ajde in orjake hajde, vile in vilince ter druga skrivnostna bitja.

Opisanih je 50 izletov v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem, v krajih, kjer živijo ali masovno počitničujejo Slovenci. V zadnjem poglavju nas avtorica popelje v Motovun in Grožnjan, kamor se lahko pripeljemo tudi z navadnim *treking* kolesom, čeprav nismo Roglič ali Pogacar. Za dobro mero pa doda še izlet v Oprtalj. Dolžina večine izletov ne presega treh ur, nekaj izjem traja od štiri do šest ur. Skrajna zahodna točka je Terska dolina v Italiji, na vzhodu pa Sveti Martin v Medžimurju na Hrvaškem.

Opis izleta se začne z uvodom, ki čisto poseže v zgodovino. Nato je opisan dostop do izhodišča, zatem pa dovolj natančno še sama pot. Ob straneh so stolpci s podatki: vrsta izleta, najprimernejši čas, odpiralni časi muzejev, etnografskih zbirk, galerij, gradov ipd., čas trajanja izleta, prireditve, gostišča na poti, zanimivosti v bližini in opozorilo na možne nevarnosti na nekaterih poteh, saj Cerarjeva namenja posebno skrb varnosti otrok.

Pri vsakem izletu je zemljevid, ki je predvsem pregledna skica poti, zato morda za vse izlete ne bo zadoščal. Seznam uporabnih zemljevidov je v zaključnem delu knjige, prav tako viri, literatura in stvarne opombe k pripovedkam pred izleti.

Med prebiranjem treh strani zahval ljudem, ki so pomagali avtorici, zaslutimo, kako dolgotrajno, vztrajno in potrpežljivo je bilo nastajanje te knjige. Vodnik po pravljicnih poteh bo dal našim načrtovanim, a še ne-realiziranim izletom nov zagon. Napisan je v duhu, ki odraža ljubezen do naravnih lepot, ljudskih pripovedk, kulturne in zgodovinske dediščine ter željo preživeti s svojimi

otroki prijeten in koristen dan, ki bo ostal v spominu. Prav gotovo bo izlet prijeten sprememba po prisilnem omejevanju gibanja, sedenju doma in učenju na daljavo, buljenju v zaslonne in zaslončke, hkrati pa priložnost, da družina skupaj sproščeno preživi dan ali dva.

Mire Steinbuch

Irena Cerar: Potepuški okruški. Kako sem hodila po robu. Buča, Ljubljana, 2021. 180 str., 19,90 EUR.

Vsestranska ustvarjalka Irena Cerar, ki "se bo vedno znova odločala za

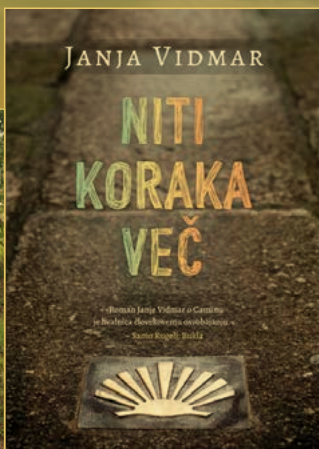
pot Ustvarjalnosti" (edino pravilno!), kot sama pravi v tej drobni, a izredno prijetni knjižici, je hkrati, ko je kar sedem let pripravljala *Pravljične poti brez meja*, drobne spomine ob poteh, ki jih je raziskovala, objavljala na svojem profilu na Facebooku. Te je videl urednik Samo Vadnov in jo povabil k objavi knjige. Tako sta skorajda istočasno, a pri različnih založbah izšli dve knjigi, vodnik in "spremna knjiga vodnika". Zelo zanimiva ideja, da poleg vodnika izidejo tudi osebni spomini ob njem. Njen osebni Camino, pravi sama. Vredno posnemanja.

Kot pravi dolgoletna urednica, ki smo jo do zdaj poznali bolj po vodniškem pisanju, so Potepuški okruški potovanje vase. "So osebno iskanje lepote, stika z ljudmi, sožitja z naravo, svojega mesta v neprestano spreminjajočem se svetu. So tudi iskanje brezmejnosti, notranje in zunanje. Vedno si bom želela, da bi bila svobodna.

Da bi potovala brez meja kot reka, oblaki, ptice in pravljice." Cerarjeva, medtem ko raziskuje etnologijo, arhitekturo, umetnost, zgodovino, antropologijo, botaniko in geografijo krajev, ki jih obiskuje, tako vstopa v preteklost, v starodavnost, v podzemlje, kot v spremni besedi pravi novinarka in pisateljica Irena Štaudohar in poudari najpomembnejšo vedo od vseh – radovednost. Res je zanimivo prebirati osebne vtise ob odkrivanju neznanih krajev in ljudi. A vtise je treba znati tudi zapisati. In Ireni gre to zelo dobro od rok. "Tam gori na gredini imam rada tisti občutek, da stojim na vrhu sveta, ki vse od morja valovi pred mano. Ko se zgodaj spomladi ali pozno jeseni sonce upre v steno, pa postane čisto svoj letni čas. Brezčasje. [...] Ne vem, kaj imam s temi mokrišči. Bolj ko so nedostopna, bolj me vleče noter. Vse to slikovito trstičje, ki valovi v vetru! Ima me, da bi se nekako

Hvalnica človekovemu osvobajanju

Janja Vidmar
NITI KORAKA VEČ

KNJIGA JE
IZŠLA PRI
ZALOŽBI UMco

<https://www.bukla.si/umco/niti-koraka-vec.html>

Niti koraka več je roman postavljen na Camino, svetovno znano romarsko pot, ki je zaznamovala tudi življenja mnogih Slovencev.

»Branje te knjige je enako hoji. Hodimo, da bi svoje življenje videli z razdalje. Hodimo, da bi si odpustili. Hodimo, da bi se oddaljili od težke preteklosti, od smrti ljubljenih. Žulji na nogah polagoma odvezajo duševno bolečino in pot nas vrača domov: v dvojino, bližino, k sebi. Zaceljena duša nas vabi v polno življenje, v lahkotnejši korak.« – Saša Pavček

Nova knjiga avtorja Triglavskih poti

Samo Rugelj
NA PREPIHU

Zgodba o spremembi,
krizi in novem začetku

KNJIGA JE IZŠLA PRI
ZALOŽBI LITERA.

<https://www.bukla.si/knjigarna/leposlovje/na-prepihu.html>

»Zgodbo leta 2020 (in tudi naprej) nam je pisal koronavirus. In vendar je Samo Rugelj sklenil, da si bo knjigo o ultimativnem življenjskem prepihu napisal sam. Za dramatične padce – zaprtje knjigarn, bitko za poslovno preživetje in zoprni primer covida-19 – je poskrbel virus. Za vzpone, dejanske in metaforične, je Rugelj poskrbel sam. Tu so pohajkovanja po naravi z najljubšimi sopotniki, izzivi visokogorja, navdihujoča gorniška srečanja in užitki dragocenih trenutkov lahkotnosti, v katerih popusti tesnoba v prsih in misli postanejo spet svetle.«
– Romana Dobnikar Šeruga, popotnica in urednica

- V spletni knjigarni **bukla.si** je poleg knjig založbe UMco na voljo več kot 2000 izbranih knjižnih novosti in uspešnic drugih založb.
- Za ugodnejši nakup pobrsajte po naših akcijah in si izberite knjige po svojem okusu.

knjigarna
www.bukla.si

Naročila: na spletni strani **www.bukla.si** • po telefonu 01/520 18 39 • po e-pošti knjigarna@umco.si

prитihotapila v središče dogajanja. [...] To je bil eden tistih dni, ki jih ne bom nikoli pozabila. Ko si pripuščen pod površino, v samo srčko pokrajine in njenih ljudi. [...] Rada imam občutek, da sem gostja v zapuščenem domu, da hodim po poti reke, ki je kraj že davno zapustila, a je vanjo vtisnila tiho moč vodne vztrajnosti. [...] Včasih se mi zazdi, da na tem svetu ni nobene prave skrivnostnosti, pač pa sama pusta pragmatičnost. Da je vse odkrito, pojasnjeno in utemeljeno. [...] Velikokrat sem se spraševala: je kraj tisti, ki me očara? So to ljudje, s katerimi ga doživim? Je to morda vzdušje, ki se ustvari nekje vmes?"

Kraji, kjer se odvijajo zgodbe, si sledijo enako, kot gre vodnik, z italijanske strani, čez Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško. Na poteh spoznamo celo vrsto zanimivih sopotnikov, poznavalcev, tudi družinskih članov in prijateljev. Lepo je brati te zgodbe, ki ljudi povezujejo, ki zmanjšujejo ali odpravljajo razlike med njimi, ki so pozitivne. Cerarjeva je optimistična: "Zaradi takšnih zgodb še kar pestujem upanje, ki pa bo moralo biti hranjeno s potrpežljivostjo: boljši svet je mogoč. Vsak dan ga lahko gradimo. Vse mu navkljub. [...] Ko to poslušam, se mi zdi, da sem na nekem samostojnem ozemlju, osvobojena nacionalnosti, kjer so ljudje pametnejši od politikov."

Drobna knjižica, ki nas potegne daleč in globoko, če se bomo le prepustili skrivnostnim krajem in dobrim zgodbam. Kaj naj kot preizkušeni hribovc rečem sam ob prebiranju teh zapisov? Priznam, da te kar posrkajo. In to v taki meri, da te potegnejo. Potegnejo v tolikšni meri, da bi si najraje te kraje ogledal sam. Čeprav tam ni prav visokih gor! A ni to eden največjih domotov, ki jih ima lahko knjiga? In tam bi počel vse tako, kot pravi avtorica: "Noreti, plesati do onemoglosti, izgubiti se v glasbi, postati del nečesa večjega, spojiti se soplesalci, s trenutkom, s sabo, postati eno z univerzumom ... To je jezik, ki ga razumem."

Vladimir Habjan

90 let bajtarstva na Veliki planini.

Jubilejni zbornik (1930–2020). Planinsko društvo Bajtar Velika planina, Stahovica, 2021. 151 str., 20 EUR.

Zbornik nekoliko povečanega formata A4 začenejo predgovori predsednic PD Bajtar in PD Domžale, Darje Hribar in Helene Kermauner, ter župana kamniške občine Mateja Slaparja in Franceta Malešiča iz PD Kamnik. Nekaj podarkov iz vsebine: zapisi o bajtarstvu kot načinu življenja in menjavi letnih časov na Planini, ko jeseni poletnega pastirja, "kralja na prestolu", zamenja bajtar; o Kavrih (prvih povojnih planincih na planini) in bajtarjih; o prvih šestdesetih letih bajtarstva na Veliki planini; pašnih skupnostih Gojške, Male in Velike planine ter spominih na bajtarstvo Velike in Male planine. V poglavju Planino so nosili v srcu je šest biografij o možeh, ki so svoje življenje uskladjali z delom in življenjem na Planini in za Planino (tako so bajtarji poimenovali ljubljeno Veliko planino). Sledi devet zanimivih pogovorov s sedmimi bajtarji in z dvema bajtaricama. Za poglavjem Spomini na bajtarstvo so slikovne priloge fotografij, razdeljene v tri obdobja: do leta 1960, od 1960 do 1989 in od 1989 do 2020. Prevladujejo polstranske fotografije, starejše so črno-bele, nekatere v tonu sepia. V zadnjem razdelku so bajtarske pesnitve. V pesmi Pravila bajtarjev Velike planine je poetično prikazana celotna bajtarska regulativa.

Kaj so pravzaprav bile bajte? Preprosto grajene (nekoč ovalne) skodlaste pastirske kočice, v katerih so prebivali ljudje in živina.

Besedila izžarevajo navezanost na velikoplaninski svet; razkrivajo,

koliko bajta pomeni najemniku, kako je spremenila njegovo življenje in s kakšnim navdušenjem, elanom in vztrajnostjo vzdržuje objekt ter upošteva pisane in nepisane običaje in pravila. Najemniki so postali tesno povezana skupnost, med katero se v novejšem času sem in tja vrine tudi kakšen "bajtar", čigar želja po zaslužku je anahronizem v primerjavi z ostalimi bajtarji.

Bajtam in pašni skupnosti na Veliki planini je koncem petdesetih let grozilo uničenje, ker je tedanja oblast hotela porušiti avtohtone pastirske kočice in postaviti zadružne hleve. Tu je pomembno vlogo odigral arhitekt Vlasto Kopač,¹ takrat referent za spomeniško varstvo pri Okrajnem ljudskem odboru Ljubljana, ki je predlagal, naj se celotna Velika planina razglasi za narodni park, kar se je zgodilo leta 1957.

V šestdesetih letih je oblast zasnovala načrt o gradnji rekreacijsko-turističnega centra na Zelenem robu, na srečo stran od pastirskih stanov. Sledila je gradnja gondole, sistema smučarskih vlečnic, počitniških koč delovnih organizacij in gostišč. Da bi najemniki pastirskih koč ohranili svoj zimski mir, so začutili potrebo po večji medsebojni povezanosti in so se organizirali v skupnost najemnikov bajt; tako je nastal fenomen bajtarstvo. Uvedli so svoje simbole: žig, značko, zastavo, himno, pravila, osebna bajtarska imena. Vpeljali so svoje običaje, npr. koledovanje, bajtarski golaž, predajo ključa, pustni in prvomajski smuk ter majsko čiščenje – tlako – po celotni Veliki planini, med katerim poberejo smeti idr. Postopoma so oblikovali tudi značilen bajtarski slog oblačenja. Bajtarska skupnost je sprva delovala kot sekcija PD Kamnik, nato je ustanovila svoje Planinsko društvo Bajtar Velika planina.

Glavni organ društva je županstvo, predsednik/ca je hkrati tudi župan/nja. Ostali člani so tajnik, blagajnik, kulturnik, gospodar, fajmošter, kanonik, kuhar, policaj, dimnikar,

¹ Več o Veliki planini in njenih posebnostih v Kopačevi knjigi *Iveri z Grintovcev*, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, 2006.